

Kako bi lahko koncept »na vrednosti temelječe zdravstvene obravnave« izboljšal izide zdravljenja v Sloveniji?

Ljubljana, 23. november 2022 - Na vrednosti temelječa zdravstvena obravnava (NaVTeZ oz. VBHC) v središče zdravstvene obravnave postavlja pacienta in njegovo zdravje ter želi zdravljenje organizirati tako, da z njim dosežemo najboljše rezultate zdravljenja za pacienta glede na vložena sredstva. NaVTeZ prinaša celovito spremembo načina obravnave pacienta – pacienti so bistveno bolj vključeni v lastno obravnavo, zdravstveni timi so motivirani za čim boljše izide zdravljenja, z njim pa se izboljšuje kakovost zdravstvenega sistema za vse deležnike.

O tem so se tuji in domači strokovnjaki pogovarjali na že 11. strateški konferenci Vrednost inovacij, ki jo je organiziral Mednarodni forum znanstvenoraziskovalnih farmacevtskih družb. Letos je konferenca potekala pod geslom *Izidi zdravljenj v osrčju sistema*. Koncept NaVTeZ oz. »Value-based healthcare« je predstavila **Nicola Bedlington**, partnerica v podjetju Millwater partners, in ena ključnih oseb, ki je pomagala zgraditi organizacijo *Evropski forum bolnikov*. Kot je pojasnila, koncept predlaga ureditev zdravstvenega sistema, ki je osredotočen na konkurenco in izboljšanje rezultatov za bolnike. NaVTeZ torej temelji na merjenju rezultatov, kjer »govorimo o zbiranju številnih podatkov, ki dajejo informacije o tem, kako učinkovito je bilo zdravljenje za bolnika (npr. klinični izvidi, počutje pacienta, bolečine itn.). Del podatkov poda zdravnik ali drugo zdravstveno osebje, del pa pacient. Pomembno vlogo pri tem igrata dobra in učinkovita digitalna ter tehnična podpora, saj zbiranje podatkov ne sme (dodatno) obremenjevati zdravstvenega osebja.« Kot je še dodala Bedlington, koncept NaVTeZ razume skupne zdravstvene potrebe bolnikov, oblikuje rešitve za izboljšanje zdravstvenih rezultatov, integrira učne ekipe ter meri zdravstvene rezultate, predvsem pa stroške. Po njenem prepričanju so prav denarni, oportunitetni, stroški celotnega procesa oskrbe na poti bolnika pomemben vidik na vrednosti temelječega zdravstva, ki ga ne smemo zanemarjati: »Preklop fokusa na zdravstvene rezultate in postopke oskrbe pomeni zmanjšano variacijo prakse, večjo kakovost zdravstvene oskrbe in izboljšano stroškovno učinkovitost.« Kot je še dodala, je premik k NaVTeZ pomemben, ker so zdravstveni sistemi po svetu že sedaj nevzdržni, prav tako pa se med državami vedno bolj povečujejo neenakosti v obravnavi. Prebivalstvo v Evropi se stara, zaradi česar se moramo po njenem nujno premakniti k zdravstvenim sistemom, ki lahko bolnikom nudijo pravično oskrbo, ki je trajnostna in dolgoročna ter vsem dostopna.

NaVTeZ sicer zelo dobro poznajo na Nizozemskem. Kot je povedal **Pieter de Bey**, generalni direktor nizozemskega bolnišničnega združenja Santeon, so se pred leti odločili, da bodo v sedmih bolnišnicah članicah združenja pričeli z uvajanjem koncepta NaVTeZ. Santeon je t. i. »učni sistem« 7 bolnišnic za akutno in kronično nego, ki na Nizozemskem velja za največjega ponudnika bolnišničnih storitev. Pri uvedbi koncepta NaVTeZ so si zastavili pet ambicij, in sicer da so pacienti v proces zdravljenja aktivno vključeni, da strokovnjaki tesno sodelujejo med seboj, da s skupnimi močmi delajo tudi na področju inovacij in raziskav, da je kakovost oskrbe transparentna ter da mora biti oskrba bolnikom vedno dostopna – tudi v finančnem smislu. V vseh sedmih bolnišnicah so skušali meriti vrednost zdravljenja na bolnika v širšem vidiku in ugotovili, da se med bolnišnicami dogajajo velike razlike. Zato so povsod uvedli standardizirane kartone, s katerimi merijo rezultate zdravljenja, stroške ter učinkovitost procesa zdravljenja. »V zadnjih desetih letih smo se v skupini Santeon naučili, da moramo ustvariti skupno razumevanje vrednosti in jo meriti s pomočjo podatkovnih standardov. Pri nas verjamejo, da bo s ciklom nenehnega izboljševanja tudi finančna korist za bolnišnice največja. Začeti moramo z malimi koraki, postopno, nato pa rasti s pragmatičnostjo in grajenjem varnega učnega okolja,« je poudaril de Bey. Ob tem je **Hans Winberg**, generalni sekretar v stockholmski Fundaciji za vodilno zdravstveno varstvo, opozoril tudi na ovire, ki jih s seboj prinese NaVTeZ. Kot je povedal, je koncept NaVTeZ na ravni nacionalnega zdravstvenega sistema v osnovi model upravljanja. Kot tak izhaja iz tržne logike, kjer ima osrednji pomen merjenje rezultatov vezan na zunanje primerjave oz. izbiro: »NaVTeZ

predstavlja perspektivo, ki poudarja "kaj je pomembno za pacienta," hkrati pa ta stavek pristojni na operativni ravni in tisti na ravni politike razumejo vsak po svoje.«

Kako je pri nas?

Seveda je ob razmišljanju o NaVTeZ ključen napreden informacijski sistem oz. digitalizacija zdravstvenega sistema. Tu pri nas nazadujemo, so se strinjali govorci na okrogli mizi z naslovom *Sprememba paradigme v zdravstvu: od prvih korakov do upravljanja življenjskega sloga*, ki jo je moderiral prim. mag. **Dorjan Marušič**, svetovalec ministra za zdravje. Kot je v uvodnem nagovoru povedala državna sekretarka na Službi vlade RS za digitalno preobrazbo, **dr. Aida Kamišalić Latifić**, ima država sicer jasen cilj digitalne preobrazbe tako gospodarstva kot javnih storitev. *»Tu smo si zadali cilj, da bodo do leta 2030 vse ključne javne storitve na voljo preko spleta ter da bodo vse državljanke in državljani imeli dostop do svojih e-kartotek.«* Za uvedbo koncepta nujno potrebujemo dobro digitalno podlago ter NaVTeZ preusmeriti iz koncepta v dejansko uporabo. Kot je povedala red. prof. dr. **Valentina Prevolnik Rupel**, znanstvena svetnica na Inštitutu za ekonomska raziskovanja v Ljubljani, so pri pripravi usmeritev za uvedbo koncepta pri nas med relevantnimi deležniki opravili anketo o tem, koliko jim je sploh poznan NaVTeZ: *»Ugotovili smo, da približno 40 odstotkov deležnikov koncept pozna. Paradoks, ki ga lahko omenim, pa je, da je od vseh vprašanih kar 81 odstotkov odgovorilo, da bi koncept v naš zdravstveni sistem prinesel nekaj dobrega, kljub temu, da ga niso nujno poznali.«* Koncept zveni privlačno, a ob tem ne smemo pozabiti, da izhaja iz Združenih držav Amerike, kjer je zdravstvo bolj ekonomska disciplina, je poudaril doc. dr. **Aleš Rozman**, dr. med., spec. iz Univerzitetne klinike Golnik. Po njegovem golo preslikovanje koncepta na slovenska tla za nas ne bo prava metoda. S tem se je strinjala tudi izr. prof. dr. **Petra Došenović Bonča**, predstojnica Katedre za ekonomijo na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki pravi, da moramo zelo paziti pri implementaciji koncepta: *»Paziti je treba, da se manj pogovarjamo o zbiranju podatkov in več o tem, kako bomo te podatke uporabili. Frustracija zdravstvenih izvajalcev je, da ne dobijo povratne informacije in le s tem bodo v konceptu videli vrednost. Torej, kako dati vsakemu deležniku pravo informacijo, ki mu bo koristila.«* *»Strinjam se, da imamo zelo veliko podatkov,«* je povedala **Anka Bolka**, direktorica področja za analitiko in razvoj na Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ter dodala, da zavod od leta 2013 dalje vse podatke o plačanih storitvah za vsako osebo uporablja tudi za sekundarno rabo. *»V tej smeri to ni novost, z nakupom storitev, ki so za pacienta najbolj koristne, se ukvarjamo že dlje časa. Vprašanje pa je, kolikšna je pristojnost zavoda v tem rigidnem sistemu, torej, če lahko podpremo takšne inovativne pristope, ker vsak tak pilotni preizkus traja dolgo. V tem vztrajati in financirati je zahtevno,«* je še dodala Bolka.

Sogovorniki so se strinjali, da je pri nas potreben postopni pristop. NaVTeZ po njihovem namreč ni pristop za vse dejavnosti, kar pomeni da ne more biti univerzalen. Težava slovenskega zdravstva je namreč večplastna – z digitalizacijo zdravstva želimo izvajalcu olajšati delo, a mu ga trenutno le še otežujemo. Namreč, po mnenju sogovornikov, imamo premalo zdravstvenih delavcev tudi zato, ker morajo veliko časa presedeti za računalnikom in vnašati podatke. V prihodnosti bo moral biti zdravstveni tim drugačen, prav tako pa bomo morali, po mnenju sogovorcev, izvajalce zdravstvenih storitev razbremeniti planskega gospodarstva ter nameniti pomembno pozornost transparentnosti. V konceptu NaVTeZ je pomembno, da so izidi zdravljenj transparentni in dostopni uporabnikom zdravstvenih storitev. To omogoča primerjavo rezultatov, zdravo konkurenco med izvajalci, pacientom pa daje možnost izbire, kje bodo storitev, ki jo potrebujejo, opravili.